

Rollen som dagvatten- och skyfallssamordnare

– Erfarenheter från Uppsala och Sundsvall

Dagvatten- och skyfallsfrågor behöver hanteras i många kommunala projekt och ansvaret delas mellan flera olika förvaltningar och bolag. I Sundsvall och Uppsala har kommunen tillsatt en samordningsroll som ansvarar för att bevaka dagvatten- och skyfallsfrågor. SODA har följt dagvattensamordnarna i Sundsvall och Uppsala för att ta reda på hur en sådan roll utformas på bästa sätt och vilka förutsättningar som behövs för att lyckas.

Bakgrund

SODA-projektet har tidigare identifierat att samordning mellan aktörer och skeden är en framgångsfaktor för att lyckas med hållbar dagvattenhantering. Dagvattenfrågan behöver hänga med genom hela samhällsbyggnadsprocessen från tidiga strategiska ställningstaganden till detaljutformning och genomförande. Genom att tillsätta en roll som samordnare för dagvatten- och skyfallsfrågor skapas möjlighet till kontinuitet och samordning. SODA-projektet har följt dagvattensamordnare i Sundsvall och Uppsala under 1,5 års tid och sammanställt framgångsfaktorer för att lyckas i rollen.

Om rollen

Rollen som dagvatten- och skyfallssamordnare kan se olika ut och anpassas efter kommunens behov. Gemensamt för samordnarna i Uppsala och Sundsvall är att de ansvarar för att bevaka dagvatten- och skyfallsfrågor i planeringsprocessen och ansvarar för strategisk dagvattenplanering. Båda kommunerna använder sig av ett upplägg där dagvattensamordnaren är anställd på det kommunala VA-bolaget men tjänsten betalas helt eller delvis av kommunen. Ett avtal mellan kommunen och VA-bolaget reglerar rollens omfattning.

I Uppsala ansvarar samordnaren för att samordna VA-bolagets arbete inom dagvatten och fungera som kommunens kompetensresurs. Detta inkluderar att hantera dagvatten i fysisk planering, ansvara för strategisk planering för en långsiktig hållbar dagvattenhantering, planera för alternativa avrinningsvägar och koordinera VA-bolagets arbete med klimatanpassning. Samordnarrollen har funnits sedan 2017.

I Sundsvall arbetar dagvattensamordnaren på uppdrag av kommunstyrelsekontoret och stadsbyggnadskontoret. Samordnaren ansvarar för strategiskt VA-arbete inklusive uppdatering och implementering av styrdokument, och för hantering av ärenden inom skyfall, markavvattning, och vattenverksamhet i den fysiska planeringen. Samordnarrollen är en ny tjänst som tillsattes 2024.

Fördelar med att ha en dagvattensamordnare

Båda kommunerna lyfter fram positiva erfarenheter av att ha tillsatt en dagvattensamordnare. I Uppsala där rollen funnits längre beskriver man att det lett till ett generellt kompetenslyft i kommunen och hos de kommunala bolagen. Man lyfter fram den stora fördelen med att ha en person som är delaktig genom alla skeden i samhällsbyggnadsprocessen och skapar kontinuitet. Genom omvärldsbevakning, nätverkande och deltagande i forskningsprojekt har samordnaren även bidragit till att hålla kommunen i framkant vad gäller dagvattenfrågan.

Personliga egenskaper

Båda kommunerna lyfter fram vikten av personliga egenskaper för att lyckas i rollen som dagvattensamordnare. Rollen innebär dialog och samarbete med flera olika aktörer, förvaltningar, och kompetenser. Att vara social och samarbetsorienterad är därför viktiga egenskaper för att kunna bygga relationer och förtroende

och för att trivas i rollen. Att vara pragmatisk och lösningsorienterad är också viktigt.

Kompetens och erfarenhet

Dagvattensamordnaren behöver ha gedigna tekniska kunskaper om dagvatten för att kunna ge tekniskt stöd av hög kvalitet. Minst lika viktigt är det dock att ha kunskap om VA-juridik och ansvarsfrågor kopplat till dagvatten då detta sätter ramarna för arbetet. Därtill är det viktigt att ha kunskap om kommunala organisationer i allmänhet och den egna kommunen i synnerhet för att kunna orientera sig i organisationerna, etablera samarbeten och knyta kontakter.

Dagvattensamordnarna i Sundsvall och Uppsala har både universitetsutbildning inom miljö, teknik och dagvatten och lång erfarenhet från kommun och VA-branschen. Båda kommunerna lyfter fram att det är en fördel att ha lång arbetslivserfarenhet då rollen kräver djup förståelse för dagvattenfrågans komplexitet och olika aktörers perspektiv, och en trygghet i att navigera och hantera detta.

Att samordna två organisationer

Sundsvall och Uppsala använder sig av ett liknande upplägg där dagvattensamordnaren är anställd hos VA-organisationen men tjänsten helt eller delvis finansieras av kommunen. Detta upplägg skapar förutsättningar för ett integrerat arbetssätt mellan organisationerna, men innebär också vissa utmaningar.

VA-organisationen och kommunen ansvarar för olika delar av dagvattenfrågan. Den exakta gränsdragningen är inte alltid uppenbar, det kan finnas olika tolkningar av ansvarsfördelningen och i vissa frågor kan det finnas målkonflikter mellan förvaltningarna och bolagen. Detta illustrerar tydligt varför

samordnarrollen behövs, men också varför den kan vara svårnavigerad.

Samordningen är viktigare och tar mer tid än själva dagvattenfrågorna. Det visar att vi trampar ny mark, men också att det kommer ta ett tag innan dagvattenfrågorna får den utväxlingen som är syftet

- *Linnea Mothander, dagvattensamordnare i Sundsvall*

En framgångsfaktor som Sundsvall lyfter fram är att formalisera samarbetet genom att etablera forum för samverkan. Det ger förutsättningar för kontinuitet i frågorna och säkerställer att aktörer avsätter tid för att delta i forumet och arbeta med dagvattenfrågan.

För att lyckas samordna två organisationer är det viktigt att båda organisationerna har förtroende för samordnaren. Båda kommunerna erfar att det i vissa situationer kan uppstå osäkerhet kring vilket perspektiv dagvattensamordnaren företräder, exempelvis vid granskningar eller kostnadsdiskussioner. De framhåller vikten av tydlighet kring rollen och att samordnaren själv är tydlig i sin kommunikation. En framgångsfaktor för att bygga förtroende är att fysiskt befinna sig på båda arbetsplatserna och bygga goda informella relationer.

En utmaning med att arbeta för två organisationer är att samordnaren behöver navigera båda organisationerna för att få mandat för sina frågor. I Sundsvall har man utarbetat en rutin för detta genom att den styrgrupp som hanterar kommunens Dagvattenråd och VA-planeråd även beslutar om frågor kring Dagvattensamordnarens prioriteringar mm. Styrgruppen består av representanter från båda organisationerna och vid behov kan frågor eskaleras för politiska beslut genom

kommunstyrelsekontoret, som även fungerar som ordförande för styrgruppen.

I båda kommunerna råder det delade meningar kring huruvida det hade underlättat om dagvattensamordnaren i stället var placerad på kommunen. Samtidigt visar erfarenheten från Uppsala att det kan fungera väl så länge det finns ett ömsesidigt förtroende för rollen och en tydlig överenskommelse mellan organisationerna. Fördelen med placering hos VA-organisationen är att samordnaren får nära tillgång till ett nätverk av kollegor med sakkunskap inom vatten. SODA-projektets bedömning är att tydlighet och förtroendet för rollen är viktigare än organisationstillhörighet.

Framgångsfaktorer och tips

Nedan sammanfattas tips till andra kommuner eller VA-organisationer som är intresserade av att tillsätta en dagvattensamordnare:

- Ta fram en tydlig rollbeskrivning som definierar och avgränsar dagvattensamordnarens roll, ansvar och mandat och säkerställ att rollbeskrivningen är förankrad i ledningsgrupperna hos VA-organisationen och kommunen. Rollbeskrivningen bör utvärderas och uppdateras över tid för att säkerställa att den är i linje med organisationernas behov. En tydlig rollbeskrivning fungerar som stöd för dagvattensamordnaren i det dagliga arbetet och reglerar vilka av VA-organisationens och kommunens frågor samordnaren ska hantera.
- Säkerställ att förankringen hos ledningsgrupperna lever kvar över tid, exempelvis i samband med förnyelse av avtal. Detta är viktigt för att förtroendet för rollen ska leva kvar.

- Formalisera beslutsformer och ta fram rutiner för hur frågor ska eskaleras, exempelvis genom att tillsätta en styrgrupp.
- Utse en eller flera personer på kommunen som fungerar som beställare av dagvattensamordnartjänsten och som kan förmedla kommunens behov, agera bollplank, och förankra samordnarens initiativ.
- Undersök hur dagvattensamordnaren kan få tillgång till IT-system hos båda organisationerna, detta kan vara komplicerat på grund av sekretessregler.
- Ge om möjligt dagvattensamordnaren passerkort till båda arbetsplatserna för att möjliggöra fysisk närvaro på båda kontoren
- Lägg stor vikt vid personliga egenskaper vid rekrytering av dagvattensamordnaren.
- Rekrytera om möjligt en person med längre arbetslivserfarenhet med god kännedom om kommunala organisationer.

Nedan sammanfattas tips till dig som har eller är intresserad av att söka en roll som dagvattensamordnare:

- Var tydlig med vilken organisations eller avdelnings perspektiv du företräder i olika sammanhang, exempelvis vid granskning av detaljplaner eller vid kostnadsdiskussioner.
- Bygg upp en god kännedom om både kommunen och VA-organisationen för att kunna navigera i organisationerna och söka mandat för olika projekt och initiativ.

- Bygg upp och upprätthåll goda relationer på båda arbetsplatserna. Det kan underlätta att befinna sig fysiskt på båda organisationerna, till exempel genom att dela upp arbetsveckan och sitta på båda kontoren. Goda informella relationer bygger förtroende.

Ytterligare information

Denna skrift har tagits fram inom VINNOVA-projektet Samverkan för en hållbar hantering av dagvatten- och skyfallshantering på kvartersmark (2023-02734). Arbetet har utförts med stöd från Vinnova.

Kontakt

Beatrice Nordlöf, RISE, beatrice.nordlof@ri.se

Linnea Mothander, Sundsvalls kommun och MSVA, linnea.mothander@msva.se

Iris Löwendahl, Uppsala Vatten och Avfall, iris.lowendahl@uppsalavatten.se

Med finansiering från:

VINNOVA
Sveriges innovationsmyndighet